

Asia: VARELY/6144/2023

Suomen meriympäristön tila 2024

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Kalankasvattajaliitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto Suomen meriympäristön tila 2024 –arviosta. Suomalainen kalankasvatus on perinteinen, tärkeä osa merialueidemme identiteettiä ja elinkeinoja.

Kalankasvattajaliitto toteaa, että meriympäristössä tulee huomioida rannikon kasvavat ruuantuotantomahdollisuudet tulevaisuudessa. Muuttunut geopoliittinen tilanne luo jatkossa merkittäviä odotuksia omavaraisuudelle ja suomalaiselle ruualle.

Aineiston mukaan merenhoidon tavoitteena on löytää ekologisesti kestävä meren käytön taso, joka on sosiaalisesti hyväksyttyä ja mahdollistaa taloudellisen hyödyntämisen, mutta ei vaaranna ekosysteemin toimintaa. Kalankasvattajaliitto huomauttaa, että tasapaino ruuantuotannon ja ympäristöpolitiikan tavoitteiden osalta on täysin yhteensovitettavissa.

Tila-arvio

Merenhoitosuunnitelman tila-arviossa määritellään hyvä tila, arvioidaan sen saavuttaminen sekä asetetaan ympäristötavoitteet, joilla seurataan ympäristöä uhkaavia tekijöitä. Tila-arviossa käytetty aineisto on kerätty vuosina 2017-2022, ja kansainvälisissä HELCOM-indikaattoreissa on käytetty vuosia 2016-2021 ja Itämeren suojelukomission (HELCOM) yhteistyön tuloksia. Kalankasvattajaliitto huomauttaa, että osa aineistosta on yli seitsemän vuotta vanhaa. Lausuttavassa aineistossakin todetaan, että pidemmän ajan trendit osoittavat meren tilan parantuneen monen kuvaajan osalta.

Meriympäristön tila luokitellaan yksiselitteisesti kahteen kategoriaan – hyvään ja heikkoon. Kalankasvattajaliitto huomauttaa, että valitut kynnyksarvot eivät itsessään määritä merivesien tilaa vaan ovat sen osatekijöitä. Kun merialue arvioidaan laajasti heikossa tilassa olevaksi, on samalla hyväksyttävä ja huomioitava tosiasia, että rajauksen sisällä on sekä keskimääräistä paremmissa että keskimääräistä heikommassa tilassa olevia osa-alueita.

Luontaisten, paikkakohtaisten erojen vuoksi yhdeltä tarkemmin havainnoidulta kohteelta saatua tulosta ei voida yleistää kuvaamaan tilannetta kaikkialla muualla. Suomen meri- ja rannikkoalue poikkeaa monessa suhteessa naapurimaiden olosuhteista. Raja-arvolla on suuri merkitys, kun arvioidaan mahdollisuutta lisätä tuotantoa ilman hyvän tilan vaarantumista. Toisella puolella veteen piirrettyä rajaa tuotanto olisi mahdollista ilman hyvän tilan vaarantumista, toisella puolella taas ei.

Eri näytepisteistä tehdyt havainnot poikkeavat toisistaan yksittäisenkin vesimuodostuman sisällä. Mikäli näytepisteitä on harvassa ja havaintoja suhteellisen vähän voivat paikalliset olosuhteet olla varsin kaukana tila-arviosta.

Merialueen tilan arviointi ja määrittäminen osa-alueiden tai koko merialueen keskimääräisen tilan mukaan johtaa ympäristölupanhakijan tai merialueella jo toimivan elinkeinonharjoittajan osalta ongelmalliseen tilanteeseen. Elinkeino toiminnan mahdollisuuksia, laajuutta, soveltuvaa sijaintia ja vaikutusten seuranta ei tulisi ratkaista raportissa esitetyn keskimääräisen, vanhentuneen aineiston pohjalta tehdyn tila-arvion perusteella. Uudempaa tietoa on käytettävissä ja sen tulee olla ympäristölupamenettelyssä kaikkien saatavilla.

Ympäristötavoitteet kolmannessa merenhoitosuunnitelmassa.

Tavoitteet on tarkoitettu ohjaamaan toimia kohti meriympäristön hyvää tilaa. Myös meren sisäinen kuormitus ylläpitää rehevöitymistä. Tämän vuoksi kuultavana olevassa aineistossa pitäisi pohtia, onko ylipäättänsä mahdollista pahoin rehevöityneillä merialueilla päästä meren hyvään tilaan pelkästään ulkoista kuormitusta vähentämällä.

RAV2: Vesiviljelystä aiheutuva ravinnekuormitus ei uhkaa hyvän tilan saavuttamista tai jo saavutettua hyvää tilaa ja vesiviljelyssä otetaan käyttöön kuormitusta vähentäviä menetelmiä

Kalanviljelyyn kohdistuva alatavoite RAV 2 – on Kalankasvattajaliiton mielestä koko merialuetta ajatellen realistinen, vaikka tuotantoa lisättäisiin vesiviljelystrategiassa sekä kotimaisen kalan edistämishjelmassa esitetyn mukaisesti. Hyvän tilan saavuttaminen ja säilyttäminen liittyvät kuormitusta enemmän tuotannon sijoittumiseen. Suomalainen kalankasvatus on kehittynyt merkittävästi ympäristöystävällisempään suuntaan. Se tulee myös esille taustamateriaalin

taulukossa: Vesiviljelyn kokonaisfosfori- ja kokonaistypipikuormitus mereen vuosina 1995–2021. Liitto muistuttaa, että kalanviljely-yritysten kattavassa velvoitetarkkailussa seurataan säännöllisesti laitoksen lähiympäristön tilaa ja arvioidaan toiminnan vaikutuksia ympäristöön.

Kalankasvattajaliitto toteaa, että vesiviljelyn kuormitus on nykyisellään niin pieni, että sen lisääntyminen tai poistuminen ei ratkaise merenhoidon tavoitteiden toteutumista vaan niihin päästään vain taustakuormituksen ja keskeisten kuormitustekijöiden vähentymisellä. Itämeren tilan parantamiseksi katse pitää kääntää laajemmin rannikkovesien valuma-alueiden kunnostustyöhön.

Ihmisen vaikutus meren tilaan - rehevöityminen

Aineiston fosforin ja typen nykyisten kuormituskattojen toteutumisen tarkastelussa todetaan, että nykyiset kuormituskatot eivät ole oikealla tasolla, vaan ne tulee tarkistaa. Kuormituskattojen tarkistamista varten kerättiin tietopohjaa VN TEAS KATOT -hankkeessa (Fleming ja muut 2023). Aineistossa todetaan, että kuormituskattojen määrittämiseen liittyy vielä epävarmuuksia, jotka täytyy selvittää, ennen kuin merialuekohtaiset kuormituskatot voidaan asettaa.

Kalankasvattajaliitto ihmettelee, miksi epävarmuuksista huolimatta on asetettu väliaikaiset kuormituksen kokonaisvähennystavoitteet KATOT-hankkeen tuloksiin tukeutuen. Kalankasvattajaliiton mukaan päästökattoja ja niistä johdettuja määrällisiä vähennystarpeita ei tule asettaa hämmentämään toimijoita, vaan nyt riittää yleinen päästöjen vähentämistarpeen korostaminen.

Merialueen käyttö ja siitä syntyvät vaikutukset - Meren käytön taloudellinen ja sosiaalinen analyysi

Aineiston taulukossa kuvataan toimialojen ja ekosysteemipalveluiden taloudellista ja sosiaalista merkitystä. Taulukko myös ennakoii nuolien avulla kunkin toimialan lähitulevaisuuden muutossuuntaa. Vesiviljelyn osalta taulukkoon on otettu vuoden 2020 luvut ja on ennakoitu lukujen pysyvän ennallaan. Kalankasvattajaliitto huomauttaa, että jo vuonna 2022 tuotanto oli selvästi noussut vuoden 2020 tasosta ja tulee nousemaan edelleen lähivuosina, kun jo saadut uudet kalankasvatusyritysten ympäristöluvut nostavat tuotantoa. Lisäksi hallitusohjelma ja kirjaukset vesiviljelystrategiaan ja kotimaisen kalan edistämishjelmaan tukevat alan kasvua. (Tuotanto merellä vuonna 2020: 11,8 milj.kg ja vuonna 2022:13 milj.kg, vesiviljelyn arvo vuonna 2020: 63,2 milj.€ ja vuonna 2022: 101,8 milj.€)

Vesiviljely kuuluu Suomen merialueella taloudellisesti keskeisiin tuotantopalveluihin, jonka toimintaedellytykset tulee turvata. Kalankasvattajaliitto huomauttaa, että vesiviljely alkutuotantomuotona tuottaa huomattavaa lisäarvoa kalan arvoketjulle alkutuotannosta eteenpäin. Kymmenen miljoonan kilon kasvatustuotanto tuottaa noin 50 miljoonaa euroa arvonlisää koko kalan arvoketjulle.

Meriluonnon tila

Kalankasvattajaliiton mielestä on hyvä edistää vapaaehtoisesti suojelualueiden lisäämistä ja ennallistamista. Liitto tukee sitä, että toimet kohdennetaan merellisen monimuotoisuuden kannalta arvokkaimmille ja keskeisimmille alueille ja että tiukan suojelun alueet sisältävät herkimvät meriluonnon monimuotoisuuden alueet.

Kalankasvattajaliitto pitää kuitenkin ongelmallisena prosenttitavoitteiden asettamista ympäristötavoitteisiin. Liitto huomauttaa, että sekä globaalissa että EU-tasoisessa strategiassa suojelutavoitteet ovat eri maille yhteisiä eli ne eivät koske yksittäisiä maita. Suomen osuus kansainvälisiin tavoitteisiin määritellään Suomen biodiversiteettistrategiassa ja EU:n biodiversiteettistrategian toimeenpanoa koskevissa Suomen sitoumuksissa, joiden valmistelu on kesken.

Luonnon monimuotoisuutta koskevien tavoitteiden, joita valmistellaan eri prosesseissa, tulee olla keskenään yhdenmukaisia. Koska Suomen biodiversiteettipolitiikkaa keskeisimmin määrittävät asiakirjat eivät ole valmiita ja koska merenhoidon tavoitteiden tulee olla niiden kanssa linjassa, ei ole perusteltua esittää prosenttimääräisiä tavoitteita. Kalankasvattajaliitto muistuttaa, että nykyinen hallitusohjelma ei tue tämältyyppisiä määrällisiä tavoitteita.

Lopuksi:

Monessa kohdassa aineistoa on todettu, että eri kuormitustekijöihin ja indikaattoreihin liittyy epävarmuuksia. Aineiston tarkentamiseksi on laadukkaan tutkimuksen ja seurannan määrää lisättävä nykyisestä. Eri toimijoille asetettavien tavoitteiden tulee pohjautua luotettavaan tietoon.

Kuultavana oleva aineisto on tutustuttavana [www-sivustolla](#) jaettuna usealle alisivulle ja niiden alisivuille. Lausunnon antajan kannalta tämä on hankalaa ja olisi parempi, jos aineistoon pystyisi tutustumaan ilman jatkuvaa siirtymistä paikasta toiseen.

Sankelo Janne
Suomen Kalankasvattajaliitto ry